ବୁଟା ସିଂହ (ମୃତ) ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧି ମାଧ୍ୟମରେ

ବନାମ

ଭାରତ ସଂଘ

ଏପ୍ରିଲ 17,1995

[କେ. ରାମାସ୍ୱାମୀ ଏବଂ ବି. ଏଲ. ହଂସାରିୟା, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ଦେୱାନୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତା, 1908-ଧାରା 148, 149- ଆଦେଶ 41 ନିୟମ 9- ଆବେଦନ ଅନୁମତି ପାଇବା ଏବଂ ଅଧିକ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ ପରେ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ- ପକ୍ଷ ଜାଣିଶୁଣି ପୂର୍ବରୁ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରୁନାହିଁ- ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା : ଏପରି ବିବାଦକୁ ଅନୁମତି ଦେବା ନ୍ୟାୟିକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଧିକାର ନୁହେଁ ବରଂ ଅଯଥା ସମ୍ପୃକ୍ତି ଦେଖାଇବା ।

ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 4(1) ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚନା ଜୁନ୍ 8,1979 ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିକାରୀ ମାର୍ଚ୍ଚ 13,1981 ରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରି ତାଙ୍କର ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଧାରା 18 ଅନୁଯାୟୀ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ଉପରେ, ଅତିରିକ୍ତ ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତି 6 ନଭେମ୍ବର 1985 ରେ ତାଙ୍କ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ଏବଂ ଡିକ୍ରିରେ, ଜମିର ଗୁଣବତ୍ତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ପ୍ରତି ଏକର 32,772 ଟଙ୍କାରୁ 6,250 ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲେ । ଦାବିଦାର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 54 ଅନୁଯାୟୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । ଏକକ ବିଚାରପତି 21 ମେ, 1987 ରେ ରାୟ ଏବଂ ଡିକ୍ରି ଦ୍ୱାରା କ୍ଷତିପୂରଣକୁ ଆହୁରି ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲେ । ଆବେଦନ ଉପରେ, ଦୁଇ ଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠ ଜମିର ଗୁଣବତ୍ତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ପ୍ରତି ଏକର 90,000 ଟଙ୍କାରୁ 30,000 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷତିପୂରଣକୁ ଆହୁରି ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲେ ।

କିଛି ମାମଲାରେ, ରାୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ପରେ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ବର୍ଦ୍ଧିତ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବି କରି ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ମଗାଯାଇଥିଲା । ଦୁଇଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକୁ ଖାରଜ କରାଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ଏହି ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ।

ଆବେଦନକାରୀମାନେ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ଦୁଇଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ବର୍ଦ୍ଧିତ କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇବା ପାଇଁ ସେମାନେ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ହକଦାର, କାରଣ ସେମାନେ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଜାରି ରଖିଥିଲେ ।

ଭାରତ ସଂଘ ପକ୍ଷରୁ ଏହି ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ଦାବିଦାରମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ କୌଣସି ଯଥାର୍ଥତା ନାହିଁ, ଯେଉଁମାନେ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମନୋଭାବକୁ ଅନୁଭବ କରି, ସେମାନେ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ବିଳମ୍ବକୁ କ୍ଷମା କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଆବେଦନ ସହିତ ଆସିଥିଲେ; ଦାବିଦାରମାନଙ୍କୁ ଆପିଲ ସ୍ମାରକପତ୍ର ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ସମୟରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ବାଧ କରାଯାଇଥିଲା; ଏବଂ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ ହେବା ପରେ ଦାବିଦାରମାନଙ୍କୁ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯିବ ନାହିଁ ।

ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆବେଦନଗୁଡିକୁ ଖାରଜ କରି,

ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ : **1.**ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ **CPC**ର ଧାରା **149** ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ କ୍ଷମତା ଦିଏ ଯେ ସେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ'ର ଅଭାବ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ସମୟ ଦେଇପାରିବେ ଯେତେବେଳେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ'ର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କିମ୍ବା କୌଣସି ଅଂଶ ଆବେଦନ ସ୍ମାରକ ପତ୍ର **(MOA)** ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଥିବ କିନ୍ତୁ ତାହା ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ସମୟରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇନଥିବ; କିନ୍ତୁ ନ୍ୟାୟାଳୟର କ୍ଷମତା ସ୍ୱେଚ୍ଛାଧୀକାର ଏବଂ ଅଧିକାରର ନୁହେଁ । ସାଧାରଣତଃ, ଆଦେଶ **41** ନିୟମ **9** ଅନୁଯାୟୀ ଆବେଦନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ପୂର୍ବରୁ, ନ୍ୟାୟାଳୟ **MOA** ଉପରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଦେୟ ନ ଦେବା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କାରଣ ଦେଖାଇବା ଉପରେ ବିବେକ ପ୍ରୟୋଗ କରିବେ । ଧାରା **149** ଦ୍ୱାରା ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଅଧିକାର ଏକ ନ୍ୟାୟିକ ଅଧିକାର । ଆବେଦନକାରୀ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାରେ ବିଫଳତା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କାରଣ ଦର୍ଶାଇଲେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ସେ ଏହାର ଦେୟରେ ପ୍ରକୃତ ଭୁଲ କରିଥିଲେ, ଏହା ନ୍ୟାୟାଳୟ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ବାଧ ନୁହଁନ୍ତି । ଆବେଦନ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ସମୟରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କିମ୍ବା ଅଜ୍ଞତା କିମ୍ବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାରେ ଅକ୍ଷମତା ସର୍ବଦା ଧାରା **149** ଅନୁଯାୟୀ ସମ୍ପୃକ୍ତି ପାଇଁ ଏକ ଭଲ କାରଣ ନୁହେଁ । ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ କରିବାରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକୃତ ଭୁଲ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାର ଏକ କାରଣ ହୋଇପାରେ ।ଆବେଦନକାରୀ କିମ୍ବା ତାଙ୍କ ଓକିଲଙ୍କୁ ଏହା ଜଣାଇବା ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ

ଯେ **MOA** ଉପରେ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପଡିବ ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ କିଛି ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସମୟ ଦିଆଯାଇପାରେ **।** ଆବଶ୍ୟକୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ **MOA** ଫେରାଇ ଦିଆଯିବ **।** ଯଦି **CPC**ର ଧାରା **149** ଅନୁଯାୟୀ ବର୍ଦ୍ଧିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପୂରଣ କରାଯାଇ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ନାହିଁ, ତେବେ ବିଳମ୍ବକୁ କ୍ଷମା ନକରାଗଲେ ଆଇନ ଦୃଷ୍ଟିରେ କୌଣସି ଆବେଦନ ହେବ ନାହିଁ **।** ତାଙ୍କ ସୁବିଧା ଅନୁଯାୟୀ, ଯଦି ପକ୍ଷ ଜାଣିଶୁଣି କମ୍ ପରିମାଣର ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି, ତେବେ ଭୁଲଟି ଯଥାର୍ଥ ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ କରିବାରେ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଅଟେ **।** ସେହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ନ୍ୟାୟଳୟ ଦେୟ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଏବଂ ସମୟ ଦେବା ପରେ ମଧ୍, ଯଦି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ ନାହିଁ ଏବଂ ବର୍ଦ୍ଧିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ **MOA** ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଏ, ତେବେ ନ୍ୟାୟାଳୟ **MOA**କୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବାକୁ କିମ୍ବା ଯଥେଷ୍ଟ କାରଣ ଦର୍ଶାଇ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ନ ଦେବା ପାଇଁ ବିଳମ୍ବକୁ କ୍ଷମା କରିବାକୁ ମନା କରିବାକୁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରହିବ **।** ତେଣୁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାରେ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିଜର ନ୍ୟାୟିକ ବିବେକ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ବାଧ ଏବଂ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ କେବଳ ସମ୍ପୃକ୍ତି ଦେଖାଇବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିବା ପାଇଁ ଆଦେଶ ଦେବାକୁ ବାଧ ନୁହେଁ **।** ପରବର୍ତ୍ତୀ ଘଟଣାରେ, ଏହା ନ୍ୟାୟିକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତର ପ୍ରୟୋଗ ନୁହେଁ ବରଂ ଅନୁଚିତ ସମ୍ପୃକ୍ତି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା **।[363- H, 364- A to F]**

2. ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଆବେଦନଗୁଡିକ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଅଧିନିୟମର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ଅନୁଯାୟୀ, ଦାବିଦାରମାନଙ୍କୁ **MOAS** ରେ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବାକୁ ପଡିବ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ପଡିବ **।** ଏହା ପରେ ଆବେଦନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ଏବଂ ନୋଟିସ୍ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯିବ **।** ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କୁ ଦାବି କିମ୍ବା ଅଧିକାରର ସଠିକତାକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ପ୍ରଚାର କରିବା ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀ କେତେ ପରିମାଣର ଦାବି କରିବେ ସେ ବିଷୟରେ ସୂଚନା ଦିଆଯିବ **।** ଦାବି କରିବାକୁ ଅନିଶ୍ଚିତତାରେ ରଖାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ **।** ଯଦି ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମର ଧାରା **54** ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଆବେଦନରେ, ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ପରିମାଣ କମ୍ ରଖାଯାଏ ଏବଂ ତା'ପରେ ଅପିଲୀୟ ଅଦାଲତର ମନୋଭାବ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି, ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଏ, ତେବେ ଏହା ଅନୁପଯୁକ୍ତ ଅଭ୍ୟାସ ସୃଷ୍ଟି କରିବ ଏବଂ ଏହା ଏକ

ଚେସ୍ ଖେଳ ଭଳି ସୁଯୋଗର ବିଷୟ ହୋଇଯିବ । ସେହି ଅଭ୍ୟାସ ମକଦ୍ଦମାର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ହେବ ନାହିଁ । [365- B, C]

3. ଆବେଦନକାରୀ MOA ଉପରେ ଉପଯୁକ୍ତ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେଇଥିବେ ଏବଂ ଅଧିକ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବି କରିବା ଉଚିତ । ଦାବିଦାରମାନେ କମ୍ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେଇଥିବେ କିମ୍ବା ଆବେଦନର ମୂଲ୍ୟକୁ ସୀମିତ କରିଥିବେ, ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହା ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ଉଚିତ ଯେ ସେମାନଙ୍କର ଦାବି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ପରିମାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ଥିଲା । ଏହି ବିଚାର ସେହି ପରିମାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ହେବା ଉଚିତ ।[365- G]

ବୁଟା ସିଂ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ, **[1995] 3 SCR 359, ଅନୁସରଣ କରାଗଲା ।**

ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ସମବାୟ ଜମି ମାଲିକାନା ସମିତି ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ, **[1991] 1 SCC 174, ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ କରିଥିଲେ ।**

ଚାନ୍ଦ କୌର ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ, **[1994] 4 SCC 663, ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।**

4. *ଅନୁସୂଚିତ ସମବାୟ ଜମି ମାଲିକାନା ସମିତି* **ମାମଲାର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ଏଥିରେ ଥିବା ତଥ୍ୟର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ବୁଝିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ସ୍ଥିର କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଆବେଦନ ଅନୁମତି ପାଇବା ଏବଂ ଅଧିକ କ୍ଷତିପୂରଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେବା ପରେ ଦାବିଦାରମାନେ ସନ୍ଦେହଜନକ ଦାବି ଉପରେ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ହକଦାର ହେବେ ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନଥିଲା । [366- B]**

ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ସମବାୟ ଜମି ମାଲିକାନା ସମିତି ଲିମିଟେଡ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ, [1991] 1 SCC **174, ଉଲ୍ଲେଖ ଏବଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଗଲା ।**

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା : ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 5285/1995 ଇତ୍ୟାଦି ।

L.P.A. ସଂଖ୍ୟା 173/1988ରେ C.M. ସଂଖ୍ୟା 1519/1989ରେ ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର 31.1.89 ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଉଜାଗର ସିଂହ ଏବଂ ପି. ଏନ୍. ପୁରୀ ।

ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ମହାନ୍ୟାୟବାଦୀ ଏମ୍. କେ. ବାନାର୍ଜୀ, ଏ. କେ. ଗାଙ୍ଗୁଲି, କୁମାରୀ ଅନୀଲ କଟିୟାର ଏବଂ ନବୀନ ପ୍ରକାଶ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିମ୍ନଲିଖିତ ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା :

ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

SLP (C) ସଂଖ୍ୟା 1672/94, 1716/94, 3052/94, 6581/94 ଏବଂ 5004-05/89 ରୁ ଉଦ୍ଧୃତ ଆବେଦନଗୁଡିକ 5286, 5289, 5290, 5291-92/95, 30 ଜାନୁଆରୀ 1989 ରେ ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦୁଇଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠର C.M. ସଂଖ୍ୟା 1519/89 ଏବଂ ବ୍ୟାଚରେ ବର୍ଦ୍ଧିତ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବି କରି ଅତିରିକ୍ତ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକୁ ଖାରଜ କରିବା ପାଇଁ ଦିଆଯାଇଥିବା ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦାୟର କରାଯାଇଛି । ଭାରତ ସଂଘ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା SLP 2380-81/94 ରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବା ଆବେଦନଗୁଡିକ 5287-88/95, C.M. ସଂଖ୍ୟା 425/1992 ଇତ୍ୟାଦିରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଦୁଇଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠର 15.9.92 ତାରିଖର ଏକ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ, ଯେଉଁଥିରେ ଦାବିଦାରମାନଙ୍କୁ ଅତିରିକ୍ତ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟ ହେଉଛି ଯେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 4 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚନା 8 ଜୁନ୍, 1979 ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିକାରୀ ମାର୍ଚ୍ଚ 13,1981 ରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରି ତାଙ୍କ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଧାରା 18 ଅନୁଯାୟୀ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ଉପରେ, ଅତିରିକ୍ତ ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତି 6 ନଭେମ୍ବର, 1985 ରେ ତାଙ୍କ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ଏବଂ ଡିକ୍ରିରେ ଜମିର ଗୁଣବତ୍ତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ପ୍ରତି ଏକର 32,772 ଟଙ୍କାରୁ 6,250 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷତିପୂରଣ ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲେ । ଏଥିରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ, ଦାବିଦାର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 54 ଅନୁଯାୟୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନ ଦାୟର କରିଥିଲେ । ବିଜ୍ଞ ଏକକ ବିଚାରପତି 21ମେ, 1987 ରେ ରାୟ ଏବଂ ଡିକ୍ରି ଦ୍ୱାରା କ୍ଷତିପୂରଣକୁ ଆହୁରି ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲେ । ଏହା ଉପରେ, ପୁଣି ଏକ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଦୁଇଜଣିଆ

ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠ ଜମିର ଗୁଣବତ୍ତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ପ୍ରତି ଏକର 90,000 ଟଙ୍କାରୁ 30,000 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷତିପୂରଣ ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲେ ।

ଅଧିକାର ପତ୍ର ଆବେଦନରେ, କିଛି ଦାବିଦାର ପ୍ରତି ଏକର ଜମିର ମୂଲ୍ୟ 1,05,000 ଟଙ୍କା ଦର୍ଶାଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ କେବଳ 2784 ଟଙ୍କା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ପ୍ରାୟ 31,000 ଟଙ୍କା ହେବ । ଯୁକ୍ତିତର୍କ ଶୁଣାଯିବା ଏବଂ ରାୟ ସଂରକ୍ଷିତ ରଖିବା ପରେ, ପ୍ରଥମ ମାମଲାରେ ଆକ୍ଷେପିତ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ଜାନୁଆରୀ 27, 1989ରେ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା ।ଏହି ରାୟ 1989 ମସିହା ଜାନୁଆରୀ 29 ତାରିଖରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ପରିମାଣ ବୃଦ୍ଧି କରି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ, ରାୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ପରେ ଆବେଦନଗୁଡିକ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ବର୍ଦ୍ଧିତ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବି କରି ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଲୋଡ଼ିଥିଲା । 1989 ମସିହା ଜାନୁଆରୀ 30 ତାରିଖରେ ଦୁଇଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠ ସମ୍ମୁଖରେ ଆବେଦନଟି ଆଗତ ହେବା ପରେ ଦୁଇଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ଏହି ଅନୁରୋଧ ସହିତ ଅନୁରୋଧକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ :

> "ଆମେ ରାୟ ସମାଧାନ କରିବା ପରେ ଏବଂ ଘୋଷଣାର ଅପେକ୍ଷା କରିବା ପରେ ଏହି ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି । "ଆମେ କୌଣସି ଭିତ୍ତିଗତ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ପାଉନାହୁଁ । ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରିଦିଆଯାଇଛି । "

ତେଣୁ, ଏହି ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ।

ଦାବିଦାରଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱ ନେଉଥିବା ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଓକିଲ ଶ୍ରୀ ଉଜ୍ଜାଗର ସିଂହ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ *ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ସମବାୟ ଜମି ମାଲିକାନା ସମିତି ଲିମିଟେଡ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ,* [1991] 1 SCC 174 ରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ପକ୍ଷମାନେ ମାମଲାକୁ ଜୀବନ୍ତ ରଖି ନାହାଁନ୍ତି, ତେଣୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଅଧିକ କ୍ଷତିପୂରଣ ଉପରେ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ହକଦାର ନୁହଁନ୍ତି, ଯେଉଁ ମତକୁ ସମ୍ବିଧାନ ଖଣ୍ଡପୀଠ *ବୁଟା ସିଂହ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ,* S.L.P. (C) ସଂଖ୍ୟା 1672/94 ରେ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ । ଏଠାରେ ଦାବିଦାରମାନେ ଦୁଇଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ବର୍ଦ୍ଧିତ କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇବା ପାଇଁ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ବାଧ୍, କାରଣ ସେମାନେ ମାମଲାଟିକୁ ଜୀବନ୍ତ ରଖିଥିଲେ ।

ଭାରତ ସଂଘ ପକ୍ଷରୁ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଯୁକ୍ତି ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ଦାବିଦାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ କୌଣସି ଯଥାର୍ଥତା ନାହିଁ । ସେମାନେ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମନୋଭାବକୁ ଅନୁଭବ କରି, ସେମାନେ କ୍ଷତି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ବିଳମ୍ବକୁ କ୍ଷମା କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଆବେଦନ ସହିତ ଆଗେଇ ଆସିଥିଲେ ।ପୂର୍ବରୁ ଉକ୍ତ ଦେୟ ନ ଦେବାରେ କୌଣସି ଯଥାର୍ଥତା ନାହିଁ । ଦାବିଦାରମାନଙ୍କୁ ଅଧିକାର ପତ୍ରର ସ୍ମାରକପତ୍ର ଆବେଦନଗୁଡିକ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ସମୟରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ପଡିବ । ଯେହେତୁ ସେମାନେ ଦାବି କରାଯାଇଥିବା ପରିମାଣ ଉପରେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ, ତେଣୁ ସେମାନେ କେବଳ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟର ପରିମାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହକଦାର ହେବେ । ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ ହେବା ପରେ ଦାବିଦାରମାନଙ୍କୁ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯିବ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଉଜ୍ଜାଗର ସିଂହ ମଧ୍ୟ C.P.C.ର ଧାରା 149 ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ ଏବଂ ଯୁକ୍ତି ଦେଇଥିଲେ ଯେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସର୍ବଦା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇପାରିବେ, ତେଣୁ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କ୍ଷତି ନ୍ୟାୟଳୟ ଦେୟ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ମନା କରିବାରେ ସଠିକ ନଥିଲେ ।

ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଚିନ୍ତିତ ବିଚାର କରିବା ପରେ, ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ଯେ ଦାବିଦାରମାନଙ୍କୁ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯିବ କି । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ CPCର ଧାରା 149 ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ କ୍ଷମତା ଦିଏ ଯେ ସେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟର ଅଭାବ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ସମୟ ଦେଇପାରେ, ଯେତେବେଳେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦେୟର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କିମ୍ବା କୌଣସି ଅଂଶ ସ୍ମାରକ ପତ୍ର ଆବେଦନ (MOA) ଉପରେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବା ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇନଥାଏ; କିନ୍ତୁ ତାହା ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ସମୟରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇନଥାଏ; କିନ୍ତୁ ନ୍ୟାୟାଳୟର କ୍ଷମତା ଅଧିକାର ଭାବରେ ନୁହେଁ ବରଂ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଅଟେ । ସାଧାରଣତଃ, ଆଦେଶ 41 ନିୟମ 9 ଅନୁଯାୟୀ ଆବେଦନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ପୂର୍ବରୁ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ MOA ଉପରେ ଆବଶ୍ୟକ ଦେୟ ନ ଦେବା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କାରଣ ଦେଖାଇବା ଉପରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରିବେ । ଧାରା 149 ଦ୍ୱାରା ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ହେଉଛି ନ୍ୟାୟିକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ । ଆବେଦନକାରୀ ଯଦି ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ବିଫଳତାର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କାରଣ ନ ଦେଖନ୍ତି କିମ୍ବା ସେ ଏହାର

ଦେୟରେ ପ୍ରକୃତ ଭୁଲ ଅଧୀନରେ ନାହାଁନ୍ତି, ତେବେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ବାଧ ନୁହଁନ୍ତି । କେବଳ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କିମ୍ବା ଅଜ୍ଞତା କିମ୍ବା ଆବେଦନ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ସମୟରେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଅକ୍ଷମତା ସର୍ବଦା ଧାରା 149 ଅନୁଯାୟୀ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ପାଇଁ ଏକ ଭଲ ଆଧାର ନୁହେଁ । ଆପିଲକାରୀ କିମ୍ବା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଏକ ଯଥାର୍ଥ ଭୁଲ ଆପିଲକାରୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରିତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବାର ଏକ ଆଧାର ହୋଇପାରେ । ଆବେଦନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛି ଆପିଲକାରୀ କିମ୍ବା ତାଙ୍କ ଓକିଲଙ୍କୁ ଏହା ଜଣାଇବା ଯେ MOA ଉପରେ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପଡିବ ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ କିଛି ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସମୟ ଦିଆଯାଇପାରିବ । ଆବଶ୍ୟକୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ MOA ଫେରସ୍ତ କରାଯିବ । ଯଦି ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପୂରଣ ହୋଇନଥାଏ ଏବଂ CPCର ଧାରା 148 ଅନୁଯାୟୀ ବର୍ଦ୍ଧିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ନାହିଁ, ତେବେ ବିଳମ୍ବକୁ କ୍ଷମା ନକରାଗଲେ ଆଇନ ଦୃଷ୍ଟିରେ କୌଣସି ଆବେଦନ ହେବ ନାହିଁ । ଯଦି ପକ୍ଷ ଜାଣିଶୁଣି ତାଙ୍କ ସୁବିଧା ଅନୁସାରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେଇନଥାଏ, ତେବେ ଭୁଲଟି ପ୍ରକୃତ ନୁହେଁ ବରଂ କ୍ଷତି ହୋଇଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାରେ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅଟେ । ସେହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଏବଂ ସମୟ ଦେବା ପରେ ମଧ୍ୟ, ଯଦି ନ୍ୟାୟଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ ନାହିଁ ଏବଂ ବର୍ଦ୍ଧିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ MOA ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରାଯାଏ, ତେବେ ନ୍ୟାୟାଳୟ MOAକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବାକୁ କିମ୍ବା ଯଥେଷ୍ଟ କାରଣ ନ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ବିଳମ୍ବକୁ କ୍ଷମା କରିବାକୁ ମନା କରିବାକୁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରହିବ । ତେଣୁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାରେ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ନିଜର ନ୍ୟାୟିକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ପଡିବ ଏବଂ କେବଳ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ପକ୍ଷକୁ ଦେଖାଯିବା ପାଇଁ ସମ୍ପୃକ୍ତି କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱୟଂଚାଳିତ ଭାବରେ ନୁହେଁ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଘଟଣାରେ, ଏହା ନ୍ୟାୟିକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତର ପ୍ରୟୋଗ ନୁହେଁ ବରଂ ଅଯଥା ସମ୍ପୃକ୍ତି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ।

ଆବେଦନରେ ଯୁକ୍ତିଗୁଡିକ ଶୁଣାଯିବା ପରେ, ଏକ ଧାରଣା ସ୍ୱଷ୍ଟ ଭାବରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ଯେ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦିଆଯିବ । ଆମେ ଜାଣିବାକୁ ପାଉଛୁ ଯେ ଦାବିଦାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ପଦ୍ଧତିକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ କୌଣସି ଯଥାର୍ଥତା ନାହିଁ । ଧାରା 149ର ସହାୟତା କେବଳ ସେତେବେଳେ ନିଆଯାଇପାରିବ ଯେତେବେଳେ ପକ୍ଷ ତାଙ୍କ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବାହାରେ କିମ୍ବା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ପରିସ୍ଥିତିରେ

ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ସକ୍ଷମ ନ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ପକ୍ଷକୁ ଯଥାର୍ଥ ନୋଟିସ୍ ଦେବା ପରେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଧାରା 149 ଅନୁଯାୟୀ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ କ୍ଷମତା ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ ମାମଲାରେ ଯଥାର୍ଥ ହେବେ । କିନ୍ତୁ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏପରି ପରିସ୍ଥିତି ନଥିଲା । ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଆବେଦନ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଅଧିନିୟମର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ, ଦାବିଦାରମାନଙ୍କୁ MOA ରେ ପୁନଃ ଆବେଦନ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବାକୁ ପଡିବ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ପଡିବ । ଏହା ପରେ ଆବେଦନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ନୋଟିସ୍ ଯିବ । ଦାବି କିମ୍ବା ଅଧିକାରର ସଠିକତାକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ପ୍ରଚାର କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦାବି କରିଥିବା ପରିମାଣ ବିଷୟରେ ନୋଟିସ୍ ଦିଆଯିବ । ଏହି ଦାବିକୁ ଅନିଶ୍ଚିତତାରେ ରଖାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଯଦି ଭୂମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 54 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଆବେଦନରେ ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ପରିମାଣ କମ୍ ରଖାଯାଏ ଏବଂ ତା'ପରେ ଅପିଲୀୟ ଅଦାଲତର ମନୋଭାବ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି, ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଏ, ତେବେ ଏହା କ୍ଷତିକାରକ ଅଭ୍ୟାସ ସୃଷ୍ଟି କରିବ ଏବଂ ଏହା ଏକ ଚେସ୍ ଖେଳରେ ପରିଣତ ହେବ ଏବଂ ସୁଯୋଗର ବିଷୟ ହୋଇଯିବ । ସେହି ଅଭ୍ୟାସ ମକଦ୍ଦମାର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ହେବ ନାହିଁ ।

ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ସମବାୟ ଜମି ମାଲିକାନା ସମିତି ଲିମିଟେଡ୍ ମାମଲାରେ, ତଥ୍ୟ ଥିଲା ଯେ ଦାବିଦାରମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଦାବିକୁ 4,00,000 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ରଖିଥିଲେ ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଏହା ପରେ ଅନ୍ୟ ମାମଲାରେ ଯେତେବେଳେ ପରିମାଣ ଆହୁରି ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା, ସେମାନେ ବର୍ଦ୍ଧିତ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ପାଇଁ ଧାରା 149 ଅନୁଯାୟୀ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ବର୍ଦ୍ଧିତ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବି କରିଥିଲେ । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏପରି ଅଭ୍ୟାସକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରି ନଥିଲେ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଆଦେଶକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରି ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ । *ଚାନ୍ଦ କୌର ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ,* [1994] 4 SCC 663 ରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦୁଇ ଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠ ସମ୍ମୁଖରେ ସମାନ ମାମଲା ଆଗତ ହେବା ପରେ, ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାକୁ ଧ୍ୟାନ ନ ଦେଇ, ବିଳମ୍ବକୁ କ୍ଷମା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଆଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ଆସିଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଏହି ମାମଲାକୁ ଏକ ସମ୍ବିଧାନ ଖଣ୍ଡପୀଠକୁ ପଠାଯାଇଥିଲା । ସମ୍ବିଧାନ ଖଣ୍ଡପୀଠ

ବିବାଦକୁ ବିଚାର କରି କହିଛନ୍ତି ଯେ *ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ସମବାୟ ଜମି ମାଲିକାନା ସମିତି* ମାମଲାରେ ଅନୁପାତ ସଠିକ୍ ଏବଂ ଏହାକୁ ବଜାୟ ରଖିବା ଉଚିତ । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ, ଏହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ଆପିଲକାରୀ MOA ଉପରେ ଉପଯୁକ୍ତ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିବେ ଏବଂ ଅଧିକ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବି କରିବା ଉଚିତ । ଦାବିଦାରମାନେ ଲିଜଦାତା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି କିମ୍ବା ଆବେଦନର ମୂଲ୍ୟକୁ ସୀମିତ କରିଛନ୍ତି ତାହା ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଏହା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ସେମାନଙ୍କର ଦାବି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ପରିମାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ଥିଲା । ଏହି ବିଚାର ସେହି ପରିମାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ହେବା ଉଚିତ ।

ଏହା ପରେ ଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇଛି ଯେ ଯେହେତୁ *ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ସମବାୟ ଜମି ମାଲିକାନା ସମିତି* ମାମଲାରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ଯେ ଯେତେବେଳେ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକୁ ଜାରି ରଖାଯିବ, ଦାବିଦାରମାନେ ଅତିରିକ୍ତ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇ ଅଧିକ କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇବାର ହକଦାର ହେବେ କାରଣ ସେମାନଙ୍କର ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା । ଆମେ ଏହି ଯୁକ୍ତି ସହିତ ସହମତ ନୁହଁ । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହା ଦର୍ଶାଇବାକୁ ଚାହୁଁ ନଥିଲେ ଯେ କ୍ଷତିପୂରଣ ବୃଦ୍ଧି ପରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଆବେଦନ ପାଇଁ କମ୍ ମୂଲ୍ୟର ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ଏବଂ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରହିବ । ଅନୁସୂଚିତ ସମବାୟ ଜମି ମାଲିକାନା ସମିତି ମାମଲାରେ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ଏଥିରେ ଥିବା ତଥ୍ୟର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ବୁଝିବାକୁ ପଡିବ । ଏହା କହିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନଥିଲା ଯେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ବାଛିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଆବେଦନ ଅନୁମତି ପାଇବା ଏବଂ ଅଧିକ କ୍ଷତିପୂରଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେବା ପରେ ଦାବିଦାରମାନେ ସନ୍ଦେହଜନକ ଦାବି ଉପରେ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବାକୁ ହକଦାର ହେବେ ।

ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ସଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ରାଜ୍ୟର ଯୁକ୍ତି ସଠିକ୍ ଏବଂ ଗ୍ରହଣୀୟ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ । ତଦନୁସାରେ, ଆମେ ଏହାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରୁଛୁ । ଦାବିଦାରମାନଙ୍କ ଆବେଦନଗୁଡିକୁ ଖାରଜ ହୋଇଯାଏ । ସଂଘର ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଛି । ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ବକେୟା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୟ ଦେବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ପାଇଁ ଖାରଜ କରାଯାଇଛି । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଛି ।

ଜି. ଏନ୍. ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରାଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମା ରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :

ସୁମିତ୍ରା ସାହୁ ,ଅନୁବାଦିକା,

ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।